

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1929 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion i fråga om åstadkommande av pensionsbestämmelser för banarbetare och omlastare vid statens järnvägar m. fl.

I en inom andra kammaren av herrar *Hage* och *Höglund* i Göteborg väckt motion nr 258, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte om möjligt till 1930 års riksdag utarbeta och framlägga förslag till åstadkommande av pensionsbestämmelser för banarbetare och omlastare vid statens järnvägar samt eventuellt för andra statens anställningshavare i liknande ställning, vilka nu icke ha någon pensionsrätt och vilka lämpligen kunna i förslaget medtagas».

Till stöd för yrkandet anföra motionärerna följande:

»Riksdagen har under ett flertal år kunnat konstatera hurusom motionskrav framförts om givande av statspension än åt den ene, än åt den andre statstjänaren som uppnått den ålder, då vederbörande befattningshavare i allmänhet ej längre kunna tjäna staten. Orsaken härtill, d. v. s. att riksdagen tvingas att syssla med alla dessa personliga pensionsfrågor, är den att alljämt finnes en del anställningshavare i statens tjänst, för vilken pensionsfrågan ej ännu är ordnad.

Emellertid måste det icke minst ur ovan angivna utgångspunkter vara synnerligen önskligt, att pensioneringsbestämmelser komma till stånd även för nämnda befattningshavare. Härför har också riksdagen uttalat sig, då den framhållit att den förväntade, att från regeringen fortast möjligt framkomme förslag rörande såväl tjänstepensionens reglerande för vissa befattningar som även förslag angående åstadkommande av familjepensionering. (Se Bankoutskottets utlåtande nr 5 vid 1928 års riksdag sid. 4.)

Trots detta framgår av statsverkspropositionen (11:e huvudtiteln sidorna 2—3) att Kungl. Maj:t icke har för avsikt att under den närmaste tiden framlägga proposition med anledning av kommittéförslag, som utarbetats om reglerande av pensionsrätt för vissa befattningshavare i statens tjänst. Det synes alltså vara Kungl. Maj:ts mening att uppskjuta framläggandet av förslag i dessa frågor inklusive i frågan om den s. k. familjepensioneringen), intill dess riksdagen fattat beslut om lönereglering för statens befattningshavare på grundvalen av förslag från den nu arbetande 1928 års lönekommitté.

Som ett av motiven för denna ståndpunkt framhåller Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen, att »nu gällande bestämmelser på pensionsväsendets område utan allt för stora olägenheter torde kunna tillämpas ännu någon tid

framåt». Men detta påstående kan ju icke ha någon tillämpning på sådana befattningshavare, som ännu icke ha någon pensionsrätt. Sådana grupper finnas exempelvis vid statens järnvägar, nämligen *banarbetare-* och *omlastaregrupperna*. Ett flertal av dessa befattningshavare uppnå i dagarna eller inom de närmast liggande åren den ålder, då de icke längre kunna arbeta.

Visserligen har man med avseende på dylika åldringar i en viss utsträckning tillåtit, att sjukavlönning till dem fått utgå under någon tid framåt, men detta sätt att åstadkomma ett slags pensionering torde få anses för allt för osäkert och irrationellt. Sedan nu en kommitté framlagt förslag rörande nämnda befattningshavares pensionering, ha givetvis nämnda befattningshavare förväntat, att frågan inom den närmaste tiden skulle lösas, isynnerhet som riksdagsskrivelsen i frågan avläts så tidigt som år 1923. Skulle nu emellertid Kungl. Maj:ts linje i denna fråga vinna riksdagens gillande, torde tiden för denna frågas lösande kanske kunna komma att framskjutas till omkring år 1932, och risk föreligger ju därvidlag också för, att den mycket trängande frågan om ordnandet av *familjepensioneringen* för en del stats-tjänare kan komma att uppskjutas till denna tid eller ännu längre, trots att en riksdagsskrivelse i denna fråga avläts så tidigt som år 1920.

Vår uppfattning är den, att en *provisorisk* pensionsanordning skulle kunna genomföras i främsta hand för ovannämnda banarbetare och omlastare på grundvalen av de *nu gällande* lönerna, så att de i första hand finge en pension anpassad med hänsyn till de pensionsbestämmelser, som nu gälla för anställningshavare i motsvarande ställning. Det torde icke vara otänkbart att, från denna utgångspunkt och med hänsynstagande till det föreliggande kommittéförslaget i frågan, utarbeta ett pensionsförslag och framlägga för 1930 års riksdag. Skulle sedermera en allmän lönereglering genomföras och pensioner och avgifter med hänsyn härtill böra regleras, möter givetvis inget hinder att reglera dessa även för här nämnda befattningshavare.»

På utskottets begäran har statskontoret anbefallts att efter järnvägsstyrelsens hörande avgiva utlåtande över ifrågavarande motion, i vad den avser förenämnda anställningshavare vid statens järnvägar.

Järnvägsstyrelsen har i avgivet yttrande anfört följande:

Redan den 20 december 1919 har styrelsen, på sätt framgår av en yttrandet bilagd avskrift av en utav styrelsen då avlåten skrivelse till Kungl. Maj:t, framlagt förslag i fråga om inordnande av de arbetargrupper vid statens järnvägar, som utgöras av stadigvarande banarbetare och i stadigvarande tjänst anställda omlastare, under de i 1917 års reglemente för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal meddelade bestämmelserna beträffande verkstads- och förrådsarbetare.

Under förutsättning, att den i motionen ifrågasatta provisoriska pensionsanordningen icke kommer att avse andra än förenämnda banarbetare och omlastare, samt att dess genomförande sker i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens berörda förslag i ämnet — d. v. s. i nära anslutning till vad nu i förevarande avseende gäller beträffande verkstads- och förrådsarbetare — anser sig styrelsen hava skäl att tillstyrka, att åtgärder vidtagas, för att en dylik anordning snart måtte komma till stånd.

Styrelsen vill i detta sammanhang nämna, att det för närvarande finnes omkring ett hundratal stadigvarande banarbetare och omlastare, som, ehuru de på grund av ålder eller sjukdom äro oförmögna att vidare tjänstgöra, fått

kvarstå i tjänst med sjukavlöning i avvaktan på lösning av denna arbetargrups pensionering.

Statskontoret har för egen del framhållit, att för Kungl. Maj:t funnes framlagda olika förslag, genom vilka pensioneringen för här ifrågavarande personal och med denna personal jämförliga grupper av arbetare i statens tjänst skulle bliva ordnad. Vid sådant förhållande borde spörsmålet om pensionering av nu ifrågavarande personal icke lämpligen utbrytas ur sitt naturliga sammanhang med andra dylika arbetargrupper pensionering.

Med anledning av vad i de avgivna yttrandena anförts tillåter sig utskottet till en början att med avseende å den tidigare behandlingen av frågan om ordnad pensionering för här avsedda anställningshavare erinra om följande.

I förenämnda skrivelse den 20 december 1919, vari järnvägsstyrelsen framlade förslag om pensionering av banarbetare och omlastare vid statens järnvägar, anförde styrelsen bland annat, att banarbetarna tidigare icke kunnat föreslås till delaktighet av pensionsrätt, enär de icke ansetts äga stadigvarande anställning, beroende därpå, att banavdelningens underhållsarbeten, varmed en stor del av ifrågavarande arbetare vore sysselsatta år efter år, icke påginge i samma omfattning året om. Berörda förhållande i avseende å banarbetarnas tjänstgöring ägde visserligen fortfarande rum beträffande det stora flertalet, men då vissa underhållsarbeten måste, om än i begränsad omfattning, utföras även vintertiden, bleve det givetvis nödvändigt, att en del banarbetare hölles i arbete året om. Genom utfärdande av nya »allmänna bestämmelser rörande banarbetare vid statens järnvägar» hade styrelsen med hänsyn till deras anställning numera uppdelat banarbetarna i tre grupper, nämligen stadigvarande arbetare, säsongarbetare och tillfälliga arbetare, varvid den förstnämnda gruppen omfattade sådana arbetare, som antoges för tillgodoseende av ett till synes bestående behov av arbetskraft året runt. Då sålunda de stadigvarande banarbetarna i avseende på sin tjänstställning vore fullt jämförliga med verkstads- och förrådsarbetare med stadigvarande anställning — vilka sistnämnda arbetare vore pensionsberättigade enligt de i 1917 års reglemente fastställda grunderna för pensionering av viss arbetarpersonal — syntes de på enahanda skäl, som tidigare av styrelsen anförts i fråga om sistnämnda arbetare, även böra komma i åtnjutande av pensionsrätt.

Styrelsens ifrågavarande skrivelse överlämnades till kommunikationsverkens lönekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av kommittén meddelat uppdrag att avgiva förslag i fråga om pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal. I det betänkande, som av kommittén den 6 november 1922 avgavs beträffande pensionering av icke-ordinarie personal vid kommunikationsverken, förordade kommittén, att stadigvarande banarbetare och omlastare vid statens järnvägar skulle komma i åtnjutande av rätt till

pension enligt de grunder, som av kommittén föreslogos beträffande personal i extra ordinarie anställning.

Beredande av pensionsrätt åt ifrågavarande personalgrupper har därefter förutsatts i båda de senare förslag, vilka avgivits i fråga om pensionering av icke-ordinarie befattningshavare vid kommunikationsverken, nämligen *dels* i det av 1921 års pensionskommitté den 30 juni 1926 avgivna yttrandet över kommunikationsverkens lönekommittés nyssnämnda betänkande, i vilket yttrande förslag framlades till lag angående rätt till tjänstepension för tjänstemän vid kommunikationsverken ävensom till kungörelse angående rätt till tjänstepension för till arbetarpersonal hänförliga anställningshavare vid kommunikationsverken, *dels ock* i det av 1926 års pensionsutredning den 29 juni 1927 avgivna yttrandet över de av pensionskommittén uppgjorda författningsförslagen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av att pensionsförhållandena för de i motionen närmast avsedda statstjänarna, liksom även för andra grupper av icke-ordinarie anställningshavare i statens tjänst, snarast möjligt bli ordnade. Utskottet har ock tidigare i olika sammanhang betonat angelägenheten av en snar lösning av pensionsfrågan bland annat för icke-ordinarie personal i statstjänst. Senast skedde detta i utskottets den 8 februari 1929 avgivna utlåtande (nr 11) angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, vari utskottet i punkten 1 — med anledning av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 januari 1929 yttrat angående den fortsatta utredningen av vissa pensionsfrågor — framhöll de olägenheter av olika slag, vilka såväl i tjänste- som i familjepensionshänseende äro förenade med nu rådande förhållanden på förevarande område. Vad sålunda i berörda sammanhang uttalats vill utskottet här ånyo åberopa.

Utskottet.

Även med sålunda angiven uppfattning har utskottet emellertid icke funnit tillräckliga skäl föreligga att beträffande här närmast förevarande grupper av anställningshavare tillstyrka ett provisoriskt ordnande av tjänstepensionsförhållandena utan avvaktan på en lösning av pensionsfrågan för icke-ordinarie personal i allmänhet i statens tjänst. Ett dylikt utbrytande av pensionsspörsmålet beträffande vissa personalgrupper lärer nämligen lätt kunna medföra ett föregripande i skilda hänseenden av en blivande allmän lösning. Det vill också förefalla utskottet, som om en provisorisk pensionsanordning för de i motionen avsedda anställningshavarna knappast kan — med hänsyn särskilt till vad utskottet inhämtat rörande den sjukavlöning, som utgår till vissa av dem — anses så trängande, att en dylik anordning nu är oundgängligen nödvändig.

Med hänsyn till vad nu anförts har utskottet funnit sig icke böra tillstyrka, att riksdagen skulle avlåta skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t. Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion II:258 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 april 1929.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *C. E. Svensson*, *Gustafsson* i Stensholm, *Pettersson* i Olovstorp, *Lindley*, *Ström*, *Johansson* i Friggeråker, *Andersson* i Hedsta* och *Bjurström**;

från a n d r a kammaren: herrar *Winkler*, *Bäcklund*, *Ryberg*,* *Lovén*,* *Svensson* i Betingetorp, *Höglund* i Göteborg, *Leffler** och *Johansson* i Edsbyn*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
